Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 29 juli 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Bolag – Delning av publika aktiebolag – Sjätte direktivet 82/891/EEG – Artikel 3.3 b – Delning genom bildande av nya bolag – Begreppet ’skuld [som] inte har fördelats i delningsplanen’ – Dessa nya bolag är solidariskt ansvariga för de skulder som följer av det delade bolagets beteende före delningen”

I mål C-713/22,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien) genom beslut av den 3 november 2022, som inkom till domstolen den 21 november 2022, i målet

LivaNova plc

mot

Ministero dell’Economia e delle Finanze,

Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare,

Presidenza del Consiglio dei ministri,

ytterligare deltagare i rättegången:

SNIA SpA, under särskild förvaltning,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice-ordföranden L. Bay Larsen, avdelningsordförandena A. Arabadjiev, A. Prechal, E. Regan, T. von Danwitz, Z. Csehi och O. Spineanu-Matei samt domarna M. Ilešič, J.-C. Bonichot, P.G. Xuereb (referent), I. Jarukaitis, A. Kumin, M.L. Arastey Sahún och M. Gavalec,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

* Rättegångsspråk: italienska.

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– LivaNova plc, genom A. Auricchio, B. Nascimbene, G.C. Rizza, R. Sacchi, C. Santoro, M. Siragusa, D. Vecchi och R. Zaccà, avvocati,

– Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av G. Di Leo, P. Gentili och F. Vignoli, avvocati dello Stato,

– Greklands regering, genom V. Baroutas och K. Boskovits, båda i egenskap av ombud,

– Österrikes regering, av A. Posch, J. Schmoll och E. Samoilova, samtliga i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom G. Braun, L. Malferrari och P.A. Messina, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 3.3 b i rådets sjätte direktiv 82/891/EEG av den 17 december 1982 grundat på artikel 54.3 g i [EEG-]fördraget om delning av aktiebolag (EGT L 378, 1982, s. 47; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 41).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, LivaNova plc och, å andra sidan, Ministero dell'Economia e delle Finanze (Ekonomi- och finansministeriet, Italien), Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare (Ministeriet för miljö och skydd för land och hav, Italien) (nedan kallat miljöministeriet) och Presidenza del Consiglio dei ministri (Premiärministerns kansli, Italien). Målet rör fastställande av LivaNovas solidariska ansvar att ersätta de skulder som har uppstått till följd av saneringskostnader och miljöskador som orsakats av SNIA SpA, vilka uppkommit till följd av beteenden före och efter delningen av sistnämnda bolag. Genom denna delning uppstod bolaget Sorin SpA, numera LivaNova.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Tredje direktivet 78/855/EEG

3 Rådets tredje direktiv 78/855/EEG av den 9 oktober 1978 grundat på artikel 54.3 g i [EEG-]fördraget om fusioner av aktiebolag (EGT L 295, 1978, s. 36; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 34) upphävdes genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/35/EU av den 5 april 2011 om fusioner av aktiebolag (EUT L 110, 2011, s. 1) med verkan från och med den 1 juli 2011.

4 I artikel 1 i tredje direktivet 78/855, med rubriken ”Tillämpningsområde”, föreskrevs följande i punkt 1:

”De samordningsåtgärder som detta direktiv föreskriver skall vidtas i fråga om bestämmelserna i medlemsstaternas lagar eller andra författningar om följande bolagsformer:

…

— I Italien

la società per azioni.

…”

Sjätte direktivet 82/891/EEG

5 Sjätte direktivet 82/891 upphävdes genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (EUT L 169, 2017, s. 46), med verkan från och med den 20 juli 2017. De faktiska omständigheterna i målet vid den nationella domstolen hänför sig till tiden före sistnämnda datum.

6 Femte skälet i sjätte direktivet 82/891 hade följande lydelse:

”Skyddet för delägarnas och tredje mans intressen kräver att medlemsstaternas lagstiftning om delning av aktiebolag samordnas, om medlemsstaterna tillåter sådan delning.”

7 Åttonde till elfte skälen i nämnda direktiv hade följande lydelse:

”Borgenärerna, inräknat obligationshavare, och innehavarna av andra rättigheter i de bolag som omfattas av delningen måste skyddas så att delningen inte inverkar negativt på deras intressen.

Bestämmelserna om offentlighet i [rådets första direktiv 68/151/EEG av den 9 mars 1968 om samordning av de skyddsåtgärder som krävs i medlemsstaterna av de i artikel 58 andra stycket i fördraget avsedda bolagen i bolagsmännens och tredje mans intressen, i syfte att göra

skyddsåtgärderna likvärdiga inom gemenskapen (EGT L 65, 1968, s. 8; svensk specialutgåva, område 17, volym 1, s. 3)] måste utsträckas till att gälla delning, så att tredje man får tillräcklig information.

För att hindra att de garantier som tillförsäkras bolagsmännen och tredje man i samband med delning kringgås, måste detta skydd utsträckas till att omfatta också vissa andra rättsliga förfaranden som i väsentliga avseenden liknar delning.

För att säkerställa rättssäkerheten i förhållandet mellan de publika aktiebolag som omfattas av delningen, mellan dessa bolag och tredje man och mellan aktieägarna inbördes bör ogiltighetsfallen begränsas. Därvid måste föreskrivas, å ena sidan att fel såvitt möjligt bör avhjälpas och å andra sidan att ogiltighet endast får göras gällande inom en kort tidsfrist.”

8 I artikel 1 i sjätte direktivet 82/891 föreskrevs följande:

”1. Om medlemsstaterna tillåter bolag som avses i artikel 1.1 i [tredje direktivet 78/855] och som är underställda deras lagstiftning att genomföra en sådan delning genom förvärv som anges i artikel 2 i detta direktiv, skall medlemsstaterna reglera förfarandet enligt bestämmelserna i kapitel I i detta direktiv.

2. Om medlemsstaterna tillåter bolag som avses i punkt 1 att genomföra en sådan delning genom bildande av nytt bolag som anges i artikel 21, skall medlemsstaterna reglera förfarandet enligt bestämmelserna i kapitel II.

…”

9 Artiklarna 2–20 i sjätte direktivet 82/891 återfanns i kapitel I, med rubriken ”Delning genom förvärv”.

10 I artikel 2.1 i det sjätte direktivet föreskrevs följande:

”I detta direktiv avses med ’delning genom förvärv’ ett sådant förfarande varigenom ett bolag upplöses utan likvidation och i samband därmed överför samtliga sina tillgångar och skulder till flera än ett bolag i utbyte mot att aktieägarna i det delade bolaget tilldelas aktier i de bolag som mottar tillskott med anledning av delningen (de mottagande bolagen) och i förekommande fall en kontant ersättning som inte får överstiga tio procent av de tilldelade aktiernas nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, aktiernas bokförda parivärde.”

11 I artikel 3 i nämnda direktiv föreskrevs följande:

”1. Förvaltnings- och ledningsorganen i de bolag som deltar i delningen skall upprätta en skriftlig delningsplan.

2. Delningsplanen skall innehålla minst följande uppgifter:

…

h) En noggrann beskrivning och fördelning av de tillgångar och skulder som skall överföras till vart och ett av de mottagande bolagen.

i) Fördelningen på det delade bolagets aktieägare av aktier i de mottagande bolagen och grunderna för fördelningen.

3. a) Om en tillgång inte har fördelats i delningsplanen och en tolkning av denna inte gör det möjligt att bestämma fördelningen, skall tillgången eller dess värde fördelas mellan alla de mottagande bolagen i förhållande till den del av nettotillgångarna som har tilldelats vart och ett av bolagen enligt delningsplanen.

b) Om en skuld inte har fördelats i delningsplanen och en tolkning av denna inte gör det möjligt att bestämma fördelningen skall varje mottagande bolag ansvara solidariskt för skulden. Medlemsstaterna får bestämma att detta solidariska ansvar skall begränsas till den nettobehållning som tilldelas vart och ett av de mottagande bolagen.”

12 Artikel 12 i samma direktiv hade följande lydelse:

”1. Lagstiftningen i medlemsstaterna skall på ett betryggande sätt skydda rättigheterna för de borgenärer i de bolag som deltar i delningen vilkas fordringar har uppkommit före offentliggörandet av delningsplanen och inte var förfallna till betalning vid offentliggörandet.

2. I detta syfte skall lagstiftningen i medlemsstaterna minst föreskriva att dessa borgenärer skall ha rätt till betryggande säkerhet, om ett sådant skydd behövs med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i det delade bolaget och i de bolag till vilka skulderna skall överföras enligt delningsplanen samt om borgenärerna inte redan har sådan säkerhet.

3. Om en borgenär inte har gottgjorts av det bolag till vilken skulden har överförts enligt delningsplanen, skall de mottagande bolagen ansvara solidariskt för skulden. Medlemsstaterna får begränsa ansvarigheten till den nettobehållning som tilldelas varje bolag, utom i fråga om det bolag till vilket skulden har överförts. Medlemsstaterna behöver dock inte tillämpa denna punkt, om delningen sker under tillsyn av en domstol som avses i artikel 23 och en majoritet av borgenärerna, företrädande tre fjärdedelar av de sammanlagda fordringarna, eller en majoritet av en kategori borgenärer i det delade bolaget, företrädande tre fjärdedelar av fordringarna inom denna kategori, vid ett sammanträde enligt artikel 23.1 c har avstått från att göra detta solidariska ansvar gällande.

…”

13 I artikel 13 i sjätte direktivet 82/891 föreskrevs följande:

”Innehavare av sådana andra värdepapper än aktier till vilka särskilda rättigheter är knutna skall, i de mottagande bolag mot vilka värdepapperen enligt delningsplanen kan göras gällande ha minst samma rättigheter som i det delade bolaget, om inte innehavarna av värdepapperen vid ett sammanträde-förutsatt att sådana sammanträden regleras i den nationella lagstiftningen-eller individuellt har godkänt en ändring av rättigheterna eller har rätt att få värdepapperen återköpta.”

14 I artikel 17.1 i detta direktiv föreskrevs följande:

”En delning skall i kraft av själva lagstiftningen ha följande rättsverkningar, vilka skall inträda samtidigt:

a) Både i förhållandet mellan det delade bolaget och de mottagande bolagen och i förhållandet till tredje man övergår det delade bolagets samtliga tillgångar och skulder till de mottagande bolagen; övergången ska äga rum enligt fördelningen i delningsplanen eller artikel 3.3.

b) Aktieägarna i det delade bolaget blir aktieägare i ett eller flera av de mottagande bolagen enligt fördelningen i delningsplanen.

c) Det delade bolaget upphör.”

15 I kapitel II i nämnda direktiv, med rubriken ”Delning genom bildande av nya bolag” angavs följande i artikel 21.1:

”I detta direktiv avses med ’delning genom bildande av nya bolag’ ett sådant förfarande varigenom ett bolag upplöses utan likvidation och i samband därmed överför samtliga sina tillgångar och skulder till flera än ett nybildat bolag, mot vederlag till aktieägarna i det delade bolaget i form av aktier i de mottagande bolagen och i förekommande fall en kontant ersättning som inte får överstiga tio procent av de tilldelade aktiernas nominella värde eller, i avsaknad av sådant värde, aktiernas bokförda parivärde.”

16 I artikel 22.1 i samma direktiv, som också återfanns i kapitel II i direktivet, föreskrevs följande:

”Artikel 3, 4, 5 och 7, 8.1 och 8.2 samt 9–19 i detta direktiv skall tillämpas vid delning genom bildande av nya bolag, dock med förbehåll för bestämmelserna i artikel 11 och 12 i direktiv 68/151/EEG. Därvid skall med ’bolag som deltar i delningen’ avses det delade bolaget och med ’mottagande bolag’ vart och ett av de nya bolagen.”

17 I artikel 25 i sjätte direktivet 82/891, som återfanns i kapitel IV med rubriken ”Andra med delning likställda förfaranden”, föreskrevs följande:

”Om lagstiftningen i en medlemsstat tillåter ett i artikel 1 angivet förfarande utan att det delade bolaget därvid upplöses, skall kapitel I, II och III tillämpas, med undantag för artikel 17.1 c.”

Italiensk rätt

18 I artikel 2506 i Codice civile (civillagen), med rubriken ”Former för delning”, föreskrivs följande:

”Vid delning överför ett bolag samtliga sina tillgångar till flera befintliga eller nybildade bolag, eller en del av dessa, och i detta sistnämnda fall eventuellt till ett enda bolag, och tilldelar aktieägarna eller delägarna motsvarande aktier eller andelar.

…

Det delade bolaget kan vid delningen antingen upplösas utan likvidation eller fortsätta sin verksamhet.

…”

19 I artikel 2506 bis i denna lag, med rubriken ”Förslag till delning”, föreskrivs följande:

”Förvaltningsorganet i de bolag som deltar i delningen ska upprätta en plan som ska innehålla de uppgifter som anges i artikel 2501 ter första stycket samt en exakt beskrivning av de tillgångar som ska fördelas mellan vart och ett av de mottagande bolagen och i förekommande fall den eventuella kontantersättningen.

Om tilldelningen av en tillgång inte kan utläsas av förslaget, ska denna tillgång, om samtliga tillgångar och skulder i det delade bolaget delas ut, fördelas mellan de mottagande bolagen i förhållande till den andel av nettotillgångarna som vart och en av dem har enligt den bedömning som görs vid fastställandet av utbytesförhållandet; om fördelningen av bolagets tillgångar och skulder endast är partiell, ska denna tillgång kvarstå bland tillgångarna och skulderna i det delade bolaget.

För de skuldposter vars tilldelning inte kan utläsas av förslaget ska de övertagande bolagen, i det första fallet, och det delade bolaget och de mottagande bolagen, i det andra fallet, vara solidariskt ansvariga. Det solidariska ansvaret ska begränsas till det faktiska värdet av de nettotillgångar som tilldelats varje mottagande bolag.

I delningsplanen ska kriterierna för fördelningen av aktierna eller andelarna i de mottagande bolagen anges. När delningsplanen föreskriver en tilldelning av andelar till delägarna som inte står i proportion till deras ursprungliga ägarandel, ska delägarna ha rätt att låta förvärva sina andelar för ett visst vederlag i enlighet med de kriterier som fastställts för inlösen och ange på vilka villkor skyldigheten att förvärva andelar ska gälla.”

20 I artikel 2506 quater i nämnda lag, med rubriken ”Följderna av delningen”, föreskrivs följande i artikelns sista stycke:

”Varje bolag är solidariskt ansvarigt, upp till det faktiska värdet av de nettotillgångar som detta bolag har tilldelats eller behåller, för det delade bolagets skulder som inte reglerats av det bolag till vilka de överförts.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

21 Den 13 maj 2003 genomförde SNIA en delning i enlighet med italiensk rätt, med verkan från och med den 2 januari 2004, genom vilken SNIA överförde en del av sina tillgångar, nämligen samtliga andelar i biomedicinska sektorn, till ett nybildat bolag med namnet Sorin.

22 Miljöministeriet yrkade skadestånd gentemot SNIA för de miljöskador som SNIA hade orsakat inom ramen för sin kemikalieverksamhet, vilken bedrevs genom dess dotterbolag Caffaro och Caffaro Chimica på tre industriområden i Brescia (Italien), Torviscosa (Italien) och Colleferro (Italien).

23 SNIA, som ställdes under tvångsförvaltning år 2010, väckte talan mot Sorin, tillsammans med ekonomi- och finansministeriet, miljöministeriet och premiärministerns kansli, vid Tribunale di Milano (Domstolen i Milano, Italien). SNIA yrkade att Sorin skulle förklaras solidariskt ansvarigt, även gentemot dessa offentliga myndigheter, för alla skulder till följd av saneringskostnader och miljöskador som SNIA var ansvarigt för före delningen.

24 De svarande myndigheterna yrkade i sin tur att Sorin, solidariskt med SNIA, skulle förpliktas att betala böter.

25 År 2015 bytte Sorin namn till LivaNova.

26 Den 1 april 2016 avslog Tribunale di Milano (Domstolen i Milano) samtliga yrkanden som hade framställts av de svarande offentliga myndigheterna. Dessa myndigheter överklagade denna domstols dom.

27 Corte d'appello di Milano (Appellationsdomstolen i Milano, Italien) fann i en dom som meddelades den 5 mars 2019 men som ännu inte har vunnit laga kraft att det förelåg ett orsakssamband mellan, å ena sidan, SNIA:s och dess dotterbolags verksamhet och, å andra sidan, föroreningen av den berörda marken. Appellationsdomstolen konstaterade därefter att SNIA-i egenskap av ägare till marken och därtill hörande anläggningar, som var direkt ansvarig för och moderbolag till de företag som var verksamma på nämnda mark-var ansvarigt för en intensivt miljöskadlig verksamhet som hade bedrivits på de tre berörda industriområdena under nästan ett sekel, med extremt allvarliga konsekvenser i from av föroreningar. Såsom framgår av den appellationsdomstolens dom har SNIA erkänt sitt ansvar för dessa omständigheter.

28 De omständigheter som gav upphov till SNIA:s ansvar inträffade före den 13 maj 2003, då den i det nationella målet aktuella delningen ägde rum. Corte d'appello di Milano (Appellationsdomstolen i Milano) fastställde således att LivaNovas solidariska ansvar var begränsat till de överförda tillgångarna, i enlighet med artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen, med motiveringen att de skulder som härrörde från saneringskostnader och miljöskador ingick bland SNIA:s skuldposter, vilka var kända men vars fördelning inte kunde utläsas av den aktuella delningsplanen.

29 Corte d'appello di Milano (Appellationsdomstolen i Milano) beslutade dessutom att förfarandet skulle fortsätta för att genom sakkunnigutlåtande fastställa den exakta omfattningen av föroreningarna på de tre berörda industriområdena, nödvändiga åtgärder för att återställa miljön och de exakta kostnaderna för saneringen och motsvarande miljöskador.

30 Genom en slutlig dom av den 12 november 2021 förpliktade Corte d'appello di Milano (Appellationsdomstolen i Milano), med tillämpning av artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen, LivaNova att, inom ramen för de överförda tillgångarna, ersätta kostnaderna för sanering och miljöskador som orsakats av SNIA:s dotterbolags verksamheter på de tre berörda industrianläggningarna, med ett belopp på totalt 453 587 327,48 euro.

31 LivaNova överklagade den slutliga domen till Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen, Italien), som är den hänskjutande domstolen.

32 LivaNova har genom sin andra grund, vars prövning har föranlett den hänskjutande domstolens tolkningsfråga, kritiserat Corte d'appello di Milano (Appellationsdomstolen i Milano) för att inte ha beaktat skillnaden mellan begreppet skuldposter (*elementi del passivo*), i den mening som avses i artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen, och begreppet skulder (*debiti*), i den mening som avses i artikel 2506 quater i civillagen, vilken syftar till att införliva artikel 12.3 i sjätte direktivet 82/891 med italiensk rätt. Enligt LivaNova borde distinktionen mellan dessa begrepp ha föranlett den hänskjutande domstolen att i begreppet skulder endast inkludera skulder av viss art, som är säkerställda och som är förfallna till betalning med fastställda belopp, och inte ”avsättningar” för risker och ”åtaganden”, eftersom de sistnämnda, som utgör ”skuldposter”, endast var relevanta för tillämpningen av artikel 2506 bis i civillagen. LivaNova har tillagt att nämnda domstol felaktigt har tillskrivit LivaNova ansvar för skador som orsakats av beteenden, i form av aktiva

handlingar eller underlåtenhet, efter att den delning som är aktuell i det nationella målet hade ägt rum, vilket strider mot den tidsgräns som föreskrivs i lagstiftningen för de ”skuldposter” eller ”skulder” som förelåg redan vid tidpunkten för den aktuella delningen.

33 För att kunna ta ställning till denna grund anser den hänskjutande domstolen att det är nödvändigt att pröva huruvida Corte d’appello di Milanos (Appellationsdomstolen i Milano) tolkning av begreppet ”skuldposter vars fördelning inte kan utläsas av delningsplanen” i artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen är förenlig med unionsrätten.

34 Den hänskjutande domstolen har angett att detta ansvar avser de skadliga följderna av en ”fortlöpande överträdelse” som kan komma att förvärras över tid och som till sin natur ligger utanför ”de strikta gränser som följer resultatet av en bolagsrättslig transaktion”. Den hänskjutande domstolen har preciserat att föroreningsnivåerna på industriområdena Torviscosa och Colleferro inte ökade efter den delning som är aktuell i det nationella målet, men att föroreningsnivåerna på industriområdet Brescia ökade och att denna ökning har ett orsakssamband med SNIA:s beteende före delningen.

35 Enligt nationell rätt är den avgörande faktorn i förevarande fall att den domstol som är behörig att pröva målet i sak, det vill säga Corte d’appello di Milano (Appellationsdomstolen i Milano), konstaterade att SNIA var ansvarigt, eftersom den händelse som vållade de aktuella miljöskadorna hade inträffat redan tidigare. Denna omständighet gör det möjligt att konstatera att det tidigare förelåg en skuld, varför solidariskt ansvar gäller för motsvarande ”fortlöpande överträdelse”.

36 Den hänskjutande domstolen har tillagt att uttrycket ”skuldposter” i artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen enligt dess uppfattning inte beskriver någon på förhand bestämd kvalitativ egenskap. Dessa skuldposter kan således bestå av skulder och till och med av skulder som är oberoende av de tillgångar som har ingått i delningen. Denna tolkning stöds av syftet med sjätte direktivet 82/891, vilket är att skydda borgenärerna, såsom framgår av domen av den 30 januari 2020, I.G.I. (C-394/18, EU:C:2020:56, punkterna 44 och 51).

37 Den hänskjutande domstolen anser emellertid att det är nödvändigt att ställa en tolkningsfråga till domstolen, eftersom tolkningen av begreppet ”skuldposter vars fördelning inte kan utläsas av delningsplanen”, i den mening som avses i artikel 2506 bis i civillagen, måste vara förenlig med tolkningen av begreppet ”skuld [som] inte har fördelats i delningsplanen”, som avses i artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891.

38 Mot denna bakgrund har Corte suprema di cassazione (Högsta domstolen) beslutat att vilandeförklara målet och att ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Utgör [artikel 3.3 b] i [sjätte direktivet 82/891]-vilken, enligt artikel 22 i samma direktiv, även är tillämplig på delning genom bildande av nya bolag, i den del där det fastställs a) att’[o]m en skuld inte har fördelats i delningsplanen och en tolkning av denna inte gör det möjligt att bestämma fördelningen skall varje mottagande bolag ansvara solidariskt för skulden’ och b) att ’[m]edlemsstaterna får bestämma att detta solidariska ansvar skall begränsas till den nettobehållning som tilldelas vart och ett av de mottagande bolagen’-hinder för en tolkning av den nationella rättsregeln i artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen, som innebär att det mottagande bolagets solidariska ansvar, i fråga om en’skuldpost’ som inte har fördelats i delningsplanen, inte bara avser redan fastställda skulder utan även i) sådana som kan identifieras utifrån skadliga konsekvenser, som har uppstått efter delningen, av handlande (handlande eller

underlåtenhet att handla) före själva delningen eller ii) [sådana som kan identifieras utifrån skadliga konsekvenser] från senare handlande som är en följd därav och som utgör en fortlöpande överträdelse, vilket har gett upphov till en miljöskada, vars verkningar ännu inte kunde fastställas fullt ut när delningen genomfördes?”

Domstolens behörighet

39 Enligt artikel 21 i sjätte direktivet 82/891 avses med delning genom bildande av nya bolag ett sådant förfarande varigenom ett bolag upplöses utan likvidation och i samband därmed överför samtliga sina tillgångar och skulder till flera än ett nybildat bolag. SNIA överförde emellertid inte alla sina tillgångar till flera bolag, utan överförde endast en del av sina tillgångar till ett nybildat bolag med namnet Sorin, numera LivaNova.

40 Följaktligen omfattas inte den delning som är i fråga i det nationella målet direkt av ovannämnda direktivs tillämpningsområde.

41 Enligt artikel 267 FEUF är domstolen behörig att meddela förhandsavgöranden angående tolkningen av fördragen samt av unionsinstitutionernas rättsakter. Inom ramen för samarbetet mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, som införts genom denna artikel, ankommer det uteslutande på den nationella domstolen att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen. Domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts av den nationella domstolen avser tolkningen av en unionsbestämmelse (dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkt 44 och där angiven rättspraxis).

42 Med tillämpning av denna rättspraxis har domstolen gång på gång förklarat sig vara behörig att meddela förhandsavgörande beträffande unionsbestämmelser i fall då omständigheterna i det nationella målet inte omfattades av unionsrättens direkta tillämpningsområde, men då dessa bestämmelser har gjorts tillämpliga genom en hänvisning i nationell lagstiftning till deras innehåll. I dessa fall hade dessa bestämmelser, även om omständigheterna i det nationella målet inte omfattades av unionsrättens direkta tillämpningsområde, blivit tillämpliga genom nationell lagstiftning, eftersom regleringen i nationell lagstiftning av rent inhemska situationer hade anpassats till den reglering som valts i unionsrätten (dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkt 45 och där angiven rättspraxis).

43 När en nationell lagstiftning för lösningen av problem i rent inhemska situationer anpassas till den lösning som har valts genom unionsrätten – till exempel för att undvika att inhemska medborgare diskrimineras eller att det uppstår snedvridningar av konkurrensen eller vidare för att säkerställa ett och samma förfarande i jämförbara situationer – föreligger det ett bestämt unionsintresse av att de bestämmelser eller begrepp som har hämtats från unionsrätten blir tolkade på ett enhetligt sätt, oberoende av under vilka omständigheter de ska tillämpas, för att undvika att det i framtiden förekommer tolkningar som skiljer sig åt. Den omständigheten att EU-domstolen tolkar bestämmelser i unionsrätten i rent inhemska situationer motiveras således av att dessa bestämmelserna, genom den nationell lagstiftning, har blivit tillämpliga på ett direkt och ovillkorligt sätt, detta för att säkerställa att inhemska situationer och situationer som regleras i unionsrätten behandlas på samma sätt (dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkt 46 samt där angiven rättspraxis).

44 När en nationell domstol vänder sig till EU-domstolen i fråga om en situation som inte omfattas direkt av unionsrättens tillämpningsområde, kan EU-domstolen inte, utan att den hänskjutande domstolen har lämnat någon annan information än att den aktuella nationella lagstiftningen är tillämplig utan åtskillnad på situationer som regleras av de aktuella unionsrättsliga bestämmelserna och i rent inhemska situationer, anse att begäran om förhandsavgörande avseende denna rätt är nödvändig för att döma i saken (dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkt 47 samt där angiven rättspraxis).

45 De konkreta omständigheter som gör det möjligt att fastställa att de unionsrättsliga bestämmelserna genom den nationella lagstiftningen har blivit tillämpliga på ett direkt och ovillkorligt sätt, i syfte att säkerställa identisk behandling av interna situationer och situationer som regleras av unionsrätten, måste framgå av beslutet om hänskjutande (dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkt 48 och där angiven rättspraxis).

46 Det ankommer i detta sammanhang på den hänskjutande domstolen att, i enlighet med artikel 94 i domstolens rättegångsregler, ange på vilket sätt den tvist som pågår vid den, trots att den är av rent intern karaktär, har en anknytning till unionsrätten som gör den begärda tolkningen nödvändig för att avgöra målet. Dessa krav återspeglas även i de rekommendationer till nationella domstolar om begäran om förhandsavgörande som har utfärdats av Europeiska unionens domstol (EUT C 380, 2019, s. 1) (dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkt 49 och där angiven rättspraxis).

47 I förevarande fall har den hänskjutande domstolen, som är ensam behörig att tolka den nationella rätten inom ramen för det system för rättsligt samarbete som inrättats genom artikel 267 FEUF, preciserat att artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen, vars tillämpning utgör föremålet för tvisten i det nationella målet, införlivar artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891 med nationell rätt.

48 I beslutet om hänskjutande har den hänskjutande domstolen även framhållit att ordalydelsen i dessa båda bestämmelser i huvudsak är likvärdig.

49 Genom att införliva sjätte direktivet 82/891 på detta sätt har den italienska lagstiftaren således beslutat att tillämpa artikel 3.3 b i sjätte direktivet på ett direkt och ovillkorligt sätt även på transaktioner genom vilka ett aktiebolag endast tilldelar ett annat bolag en del av sina tillgångar.

50 Mot denna bakgrund anser EU-domstolen sig vara behörig att besvara den fråga som ställts av den hänskjutande domstolen.

Huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning

51 Den österrikiska regeringen hyser tvivel om huruvida begäran om förhandsavgörande kan tas upp till prövning, eftersom de faktiska och rättsliga omständigheter som är nödvändiga för att domstolen ska kunna ge ett användbart svar på den fråga som ställts till den inte klart framgår av beslutet om hänskjutande. Den hänskjutande domstolen har nämligen varken tydligt redogjort för de faktiska omständigheterna eller återgett relevanta nationella bestämmelser, däribland artikel 2506 bis i civillagen. Den hänskjutande domstolen har inte heller angett skälen till varför den anser att en tolkning av sjätte direktivet 82/891 är nödvändig.

52 Det framgår av fast rättspraxis att det förfarande som har införts genom artikel 267 FEUF utgör ett medel för samarbete mellan EU-domstolen och de nationella domstolarna, genom vilket EU-domstolen tillhandahåller de nationella domstolarna de uppgifter om unionsrättens tolkning som de behöver för att kunna avgöra de mål som de ska pröva (dom av den 27 april 2023, Castorama Polska och Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, punkt 25 och där angiven rättspraxis).

53 Det ska härvidlag erinras om att det, inom ramen för detta förfarande, uteslutande ankommer på den nationella domstolen, vid vilken tvisten anhängiggjorts och vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till EU-domstolen. EU-domstolen är följaktligen i princip skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som ställts avser tolkningen av unionsrätten. Av detta följer att frågor om tolkningen av unionsrätten presumeras vara relevanta. En begäran från en nationell domstol kan bara avvisas då det är uppenbart att den begärda tolkningen av unionsrätten inte har något samband med de verkliga omständigheterna eller saken i det nationella målet eller då frågeställningen är hypotetisk eller EU-domstolen inte har tillgång till sådana uppgifter om de faktiska eller rättsliga omständigheterna som är nödvändiga för att kunna ge ett användbart svar på de frågor som ställts till den (dom av den 27 april 2023, Castorama Polska och Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, punkt 26 och där angiven rättspraxis).

54 Det följer även av fast rättspraxis, som numera återspeglas i artikel 94 i rättegångsreglerna, att det krävs att den nationella domstolen klargör den faktiska och rättsliga bakgrunden till de frågor som ställs, eller att den åtminstone förklarar de faktiska omständigheter som ligger till grund för dessa frågor, eftersom det är nödvändigt att komma fram till en tolkning av unionsrätten som är användbar för den nationella domstolen. Beslutet om hänskjutande måste dessutom ange de närmare skälen till varför den nationella domstolen anser det vara oklart hur unionsrätten ska tolkas och till att den anser det nödvändigt att ställa en tolkningsfråga till EU-domstolen (dom av den 27 april 2023, Castorama Polska och Knor, C-628/21, EU:C:2023:342, punkt 27 och där angiven rättspraxis).

55 I förevarande fall innehåller begäran om förhandsavgörande, i motsats till vad den österrikiska regeringen har hävdat, en redogörelse för saken i det nationella målet och för de relevanta faktiska omständigheterna samt innehållet i de relevanta nationella bestämmelserna, däribland artikel 2506 bis i civillagen.

56 I beslutet om hänskjutande anges dessutom de närmare skälen till att den hänskjutande domstolen anser det vara oklart hur artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891 ska tolkas och till att den anser det nödvändigt att ställa en tolkningsfråga i detta avseende till domstolen. Det framgår nämligen av beslutet om hänskjutande att den hänskjutande domstolen anser det nödvändigt att ställa en tolkningsfråga till EU-domstolen, eftersom begreppet ”skuldposter vars fördelning inte kan utläsas av delningsplanen”, som förekommer i artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen och som ska tolkas för att avgöra huruvida LivaNova kan anses vara solidariskt ansvarigt för saneringskostnader och miljöskador som orsakats av SNIA, ska tolkas på samma sätt som det motsvarande begreppet ”skuld [som] inte har fördelats i delningsplanen”, som avses i artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891, vilket har införlivats med nationell rätt genom artikel 2506 bis tredje stycket i civillagen.

57 Begäran om förhandsavgörande kan följaktligen tas upp till prövning.

Prövning av tolkningsfrågan

58 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891 ska tolkas så, att den regel om solidariskt ansvar för de mottagande bolagen som föreskrivs i denna bestämmelse inte endast är tillämplig på bestämda tillgångar som inte är hänförliga till en delningsplan, utan även på sådana som inte är bestämda, såsom saneringskostnader och miljöskador som har konstaterats, utvärderats eller konsoliderats efter den aktuella delningen och som är en följd av det delade bolagets beteende före delningen eller av beteenden som ägt rum efter delningen och som i sig utgör en fortsättning av det delade bolagets tidigare beteende.

59 Det framgår av artikel 3.3 b första meningen i detta direktiv, vilken är tillämplig på en delning genom bildande av nya bolag enligt artikel 22.1 i direktivet, att om en skuld inte har fördelats i den berörda delningsplanen och en tolkning av denna plan inte gör det möjligt att bestämma fördelningen, så ska varje mottagande bolag ansvara solidariskt för skulden. Det framgår av den andra meningen i artikel 3.3 b i samma direktiv att medlemsstaterna får bestämma att detta solidariska ansvar ska begränsas till den nettobehållning som tilldelas vart och ett av de mottagande bolagen.

60 Begreppet ”skuld” i artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891 definieras inte i detta direktiv. Nämnda bestämmelse innehåller inte heller någon hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar vad gäller en sådan definition.

61 Enligt fast rättspraxis ska ordalydelsen i en unionsbestämmelse som inte innehåller någon uttrycklig hänvisning till medlemsstaternas rättsordningar, när det fastställs vad bestämmelsen har för innebörd och tillämpningsområde, i regel ges en självständig och enhetlig tolkning inom hela unionen, med beaktande av det sammanhang i vilket bestämmelsen förekommer och det mål som eftersträvas med den aktuella lagstiftningen (dom av den 7 september 2023, KRI, C-323/22, EU:C:2023:641, punkt 46 och där angiven rättspraxis).

62 För det första avser ordet ”skulder” i dess normala betydelse samtliga skulder som åvilar en juridisk eller fysisk person. Begreppet ”skuld” i artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891 är således, i vid bemärkelse, tänkt att omfatta alla skulder i det delade bolaget, oavsett om dessa är säkra, osäkra, bestämda eller obestämda, oberoende av deras ursprung och art.

63 Vad för det andra gäller det sammanhang som artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891 ingår i, ska det påpekas att enligt artikel 3.2 h i detta direktiv ska en delningsplan bland annat innehålla en noggrann beskrivning och fördelning av de tillgångar och skulder som ska överföras till vart och ett av de mottagande bolagen.

64 Av detta följer att begreppet ”skuld”, i den mening som avses i artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891, förutsätter att de berörda skulderna i princip är konstaterade. Eftersom det föreskrivs att en delningsplan måste innehålla en exakt beskrivning och fördelning av de skulder som ska överföras, måste dessa skulder ha uppkommit före den aktuella delningen. När det gäller saneringskostnader och miljöskador innebär detta krav således att överträdelsen eller den händelse som orsakade dessa skador måste ha inträffat före delningen, men inte att skadorna vid denna tidpunkt måste ha konstaterats, utvärderats eller ens konsoliderats.

65 Vad för det tredje gäller syftena med sjätte direktivet 82/891 ska det erinras om att bland dessa syften nämns, i femte skälet i direktivet, skyddet för bolagsmännens och tredje mans intressen. Det framgår dessutom av åttonde skälet i nämnda direktiv att direktivet även syftar till att skydda borgenärer och innehavare av andra rättigheter i de delade bolagen, varvid det preciseras att dessa bör skyddas så att den berörda delningen inte inverkar negativt på deras intressen. Det framgår slutligen av elfte skälet i samma direktiv att direktivet syftar till att säkerställa rättssäkerheten i förhållandet såväl mellan de publika aktiebolag som omfattas av delningen, som mellan dessa bolag och tredje man och mellan aktieägarna inbördes.

66 Begreppet ”tredje man”, som bland annat används i femte och elfte skälen i sjätte direktivet 82/891, är emellertid vidare än det begrepp som används i åttonde skälet i detta direktiv, nämligen ”[b]orgenärerna, inräknat obligationshavare, och innehavarna av andra rättigheter i de bolag som omfattas av delningen”, eftersom dessa borgenärer och innehavare av andra rättigheter omfattas av vissa särskilda skyddsåtgärder som bland annat föreskrivs i artiklarna 12 och 13 i nämnda direktiv (se, analogt, dom av den 5 mars 2015, Modelo Continente Hipermercados, C-343/13, EU:C:2015:146, punkt 31).

67 De tredje män vilkas intressen ska skyddas enligt sjätte direktivet 82/891 ska således anses vara bland annat enheter vilka vid tidpunkten för den berörda delningen ännu inte kan betraktas som borgenärer eller innehavare av andra rättigheter, men vilka efter denna delning kan betraktas som sådana på grundval av situationer uppkomna före delningen, såsom överträdelser av miljölagstiftningen som fastslås i beslut först efter nämnda delning (se, analogt, dom av den 5 mars 2015, Modelo Continente Hipermercados, C-343/13, EU:C:2015:146, punkt 32).

68 Denna tolkning av begreppet ”tredje man”, i den mening som avses i sjätte direktivet 82/891, ger stöd för att tolka begreppet ”skuld”, i den mening som avses i artikel 3.3 b första meningen i detta direktiv, på så sätt att det även omfattar obestämda skulder, såsom saneringskostnader och miljöskador som har konstaterats, utvärderats eller konsoliderats efter den aktuella delningen, men som följer av beteenden som ägt rum före denna delning.

69 Om en sådan tolkning av begreppet ”skuld” i artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891 inte godtogs, så skulle en delning kunna utgöra ett medel för ett företag att undslippa följderna av begångna överträdelser, till nackdel för den berörda medlemsstaten eller för andra som eventuellt berörs (se, analogt, dom av den 5 mars 2015, Modelo Continente Hipermercados, C-343/13, EU:C:2015:146, punkt 33). För att åstadkomma detta är det nämligen tillräckligt att företaget genomför en delning innan saneringskostnaderna och miljöskadorna till följd av beteenden före delningen har utvärderats. Det framgår även av de skäl som nämns i punkt 65 ovan att sjätte direktivet just syftar till att undvika att ett företag undgår sina skyldigheter gentemot sina intressenter, såsom bolagsmän, aktieägare, borgenärer eller tredje man som berörs, på grund av en delning av ett aktiebolag som det kontrollerar.

70 Det ska dessutom påpekas att denna tolkning inte ger tredje man ett alltför långtgående skydd till nackdel för nybildade bolag, eftersom andra meningen i artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891 ger medlemsstaterna rätt att begränsa det solidariska ansvaret för dessa bolag till det belopp som motsvarar de tillgångar som de tilldelats i den aktuella delningsplanen.

71 Det ska för övrigt påpekas att denna tolkning av begreppet ”skuld” i artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891 är förenlig med artikel 11 FEUF, eftersom den syftar till att förhindra att det företag som har orsakat den förorenande verksamheten undgår sina skyldigheter gentemot sina intressenter genom att ett aktiebolag som står under dess kontroll delas upp.

72 Av det ovan anförda följer att begreppet ”skuld” i artikel 3.3 b första meningen i sjätte direktivet 82/891 inte endast omfattar skulder av bestämd natur, utan även obestämda skulder, såsom saneringskostnader och miljöskador som konstaterats, utvärderats eller konsoliderats efter den berörda delningen och som följer av beteenden före denna delning.

73 Vad däremot gäller ageranden efter delningen som utgör en fortsättning av det delade bolagets beteende före denna transaktion, framgår det av punkt 64 ovan att begreppet ”skuld”, i den mening som avses i artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891, endast omfattar saneringskostnader och miljöskador, till följd av det delade bolagets beteende, som redan hade uppkommit vid tidpunkten för denna delning.

74 Sjätte direktivet 82/891 föreskriver endast ett minimiskydd för tredje mans intressen, vilka nämns i punkt 67 ovan, vad gäller de skulder som är en följd av beteenden som ägt rum före den berörda delningen (se, analogt, dom av den 30 januari 2020, I.G.I., C-394/18, EU:C:2020:56, punkterna 67 och 74). Frågan huruvida beteenden som förekommit efter denna delning, men som utgör en fortsättning av det delade bolagets tidigare beteenden, kan tillskrivas detta bolag, med den följden att skyldigheten att ersätta den skada som uppkommit, såsom en del av de skulder som omfattas, övergår på de mottagande bolagen i enlighet med det förfarande som anges i sjätte direktivet 82/891, ska således avgöras på grundval av nationell rätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 13 juli 2017, Túrkevei Tejtermelő Kft., C-129/16, EU:C:2017:547, punkt 45 och där angiven rättspraxis).

75 Av det ovan anförda följer att den ställda frågan ska besvaras enligt följande. Artikel 3.3 b i sjätte direktivet 82/891 ska tolkas så, att den regel om solidariskt ansvar för de mottagande bolagen som föreskrivs i denna bestämmelse inte endast är tillämplig på bestämda skulder som inte har fördelats i en delningsplan, utan även på sådana som inte är bestämda, såsom saneringskostnader och miljöskador som har konstaterats, utvärderats eller konsoliderats efter den aktuella delningen, om de är en följd av det delade bolagets beteende före delningen.

Rättegångskostnader

76 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Artikel 3.3 b i rådets sjätte direktiv 82/891/EEG av den 17 december 1982 grundat på artikel 54.3 g i [EEG-]fördraget om delning av aktiebolag

ska tolkas så,

att den regel om solidariskt ansvar för de mottagande bolagen som föreskrivs i denna bestämmelse inte endast är tillämplig på bestämda skulder som inte har fördelats i en delningsplan, utan även på sådana som inte är bestämda, såsom saneringskostnader och miljöskador som har konstaterats, utvärderats eller konsoliderats efter den aktuella delningen, om de är en följd av det delade bolagets beteende före delningen.

Underskrifter